ISSN: 2149-0821

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science

Yıl: 5, Sayı: 28, Ekim 2018, s. 208-219

Dr. Öğr. Üyesi Serpil KAPAR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, serpilkapar@comu.edu.tr

LOUİSE BOURGEOİS SANATINDA OTOBİYOGRAFİK NESNE OLARAK "ÖRÜMCEK" METAFORU VE FEMİNEN SEMBOLLER

Özet

Louise Bourgeois, kendi deneyimlerini, duygularını onarmak ve travmalarından arınmak için, sanatını kullanmıştır. Seksen yıl süren profesyonel sanat yaşamı boyunca, korkularını, öfkelerini ve kadınlığa dair sorgulamalarını çok çeşitli materyaller kullanarak, güçlü sanat göstergelerine dönüştüren Bourgeois, annesi ile ilgili yaşanmışlıklarını sanat yaşamı boyunca "örümcek" ile özdeş bir hikâye ile sembolleştirmiştir.

Anahtar Kelimeler; Louise Bourgeois, Otobiyografik, Örümcek, Metafor, Feminist, Sembol

"SPIDER" METAPHOR AS AN AUTOBIOGRAFIC OBJECT IN LOUISE BOURGEOIS'S ART'S AND FEMININE SYMBOLS.

Summary

Louise Bourgeois used the art to fix her own experiences, emotions and to purify her traumas. During her 80 years of professional art life, JB transformed her fears, angers and questionings about her femininity into powerfull art indicaters by using various materials. She symbolizes her experiences with her mother with a story which is identical to a "spider" during her art life.

Key words; Louise Bourgeois, Autobiographic, Spider, Metaphor, Feminist, Symbol.

1.GİRİŞ

Modern ve çağdaş sanatta etkili bir figür olan Louise Bourgeois 1911'de Paris'te, duvar halıları dokuyan ve restore eden bir ailede dünyaya gelmiştir. Sorbonne'daki matematik ve geometri bölümlerinde öğrenimini tamamlayan sanatçı, mezun olduktan sonra Academie de la Grande Chaumiere, Ecole des Beaux-Arts ve Ecole du Louvre'da çalışmıştır.Bourgeois, Paris'teki sanatçı stüdyolarını sık sık ziyaret etmiş, buralardan birçok üretim materyali ve teknik öğrenmiştir. 1938'de Amerikalı sanat tarihçi Robert Goldwater ile evlenip aynı yıl New York'a göç etmiştir.

Bourgeois'nın çocukluk çağı, ebeveynlerinin Paris'in dışında çalıştırdığı goblen atölyesinde geçmiştir. Sanatçı o dönemlerden edindiği erken çocukluk anılarını -derin izler taşıyan, kadınlık ve anneliğe dair semboller içeren- üretim kaynaklarına dönüştürmüştür. Bourgeois'nın son derece diaristik (günlük tutar gibi) olan üretimleri, endişe, toplumsal cinsiyet, cinsellik, kişilik ve özgürlük hakları gibi evrensel değerlere de ışık tutmuştur.

Bourgeois, imgelerin, malzemenin ve ölçeğin her zaman değiştiği büyüleyici ve şaşırtıcı çalışmalar gerçekleştirmiştir. Sanatçının işlerinde karmaşık duyguların parçaları bir araya getirilmiş ve tüm işleri bir çeşit öz-portreye dönüşmüştür. Bu sebeple izleyici Louise Bourgeois'nın kim olduğuna ve nasıl hissettiğine çok yakından bakma fırsatı bulmuştur.

Louise Bourgeois, ilk kez 1947'de çizdiği örümceği bir sembol olarak benimsemiş, bir dizi çizimin ve baskının konusu haline getirmiştir. Bourgeois'da, örümceğin ana metaforu, anne arketipi olmuştur. Dokumacı olan annesi ile ağını dokuyan örümcek arasında kurduğu bağı şu şekilde açıklamaktadır;

"Annem en iyi arkadaşımdı. Örümcek gibi annem de dokumacıydı. Ailem goblen restorasyon işindeydi ve annem atölyeden sorumluydu. Örümcekler gibi annem de çok zekiydi. Örümcekler, sivrisinekleri yiyen dost canlılardır. Sivrisineklerin hastalıkları yaydığını ve bu nedenle istenmediğini biliyoruz. Örümcek bir tamircidir. Eğer bir örümceğin ağına basarsan, kızmaz. O örer ve tamir etmeye devam eder. Yani örümcekler annem gibi yardımcı ve koruyucdur"(Sandy, 2016).

"Örümcek", sanatçının 1947'de küçük bir mürekkep ve kömür çiziminde ilk kez tasvir ettiği motif olmuştur (Görsel 1). Bourgeois, kağıt üzerine çeşitli tekniklerde (Litografi, Garvür, Mürekkep, kömür) yaptığı resimlemelerini, anıtsal dış mekan heykellerine kadar taşımıştır. Mitolojik ve arketipik bu imgeler, Bourgeois'nın yapıtlarında önemli işaretler olarak var olmuşlardır. Kadın ruhunu, güzelliğini ve psikolojik travmasını sembolize etmek için spiraller, örümcekler, kafesler ve hazır nesneler kullanmış, kişisel öykülerini izleyici ile paylaşma konusunda çekince yaşamamıştır.

Görsel 1: 1947, 29.2x22.2 cm, kağıt üzerine kömür kalem ve mürekkep.

Yumurta şeklinde form içine yerleştirilmiş, insan yüzlü dişi örümcek, sanatçının geç dönem kağıt çalışmalarında tercih ettiği kırmızı mürekkep ile gerçekleştirilmiş gravür baskısıdır (Görsel 2).

Görsel 2: Louise Bourgeois, 2005, Spider Women,33,6x34,9 cm., el yapımı kağıt üzerine gravür baskı, 21/25.

Sanatçı, 1990'ların ortalarında ilk defa metal örümcek heykeller yapmaya başlamış aynı metaforu sanatsal üretimlerinin ana konusu haline getirmiştir. Bourgeois'nın çalışmaları, sevgi travmaları, cinsel fetiş ve bedeni içeren son derece kişisel ve tematik içerikler de barındırmaktadır.

Crouching Spider , Louise Bourgeois'nın 1990'ların başında başlamış olduğu örümcek heykel serisinin bir parçasıdır. Birçok açık alanda sergilenen heykel, yine anne ile özdeş bir kadın zarafetini yansıtmaktadır (Görsel 3).

Görsel 3: Louise Bourgeois, Crouching Spider, 270,5 x 835,6 x 627,3 cm, bronz, cilalı patina ve paslanmaz çelik, 2003.

Sanatçının annesinin ölümü, yirmi bir yaşında genç bir kadın olduğu zamanda, onda derin yaralar bırakmıştır. Çocukluğunda başlayan travmaları, babanın annesini aldatması da dahil olmak üzere, annesinin kaybını duygusal olarak daha da karmaşık hale getirmiştir. Korku sembolü yerine, örümcek Bourgeois için koruyucu bir varlığın temsilcisi olmuştur. Annesinin duvar halısı dokumacılığı ve örümcek ağı dokuyan örümcek arasında kadın kimliği üzerinden bağlar kurmuştur. *Örümcek* muğlak bir görüntü sunmuş, tehdit edici görünüşünün ardında, kötülüğe karşı koruyucu olmuştur. Bununla birlikte, sanat eserine duyulan araknafobik tepkiye rağmen, Bourgeois'nın çalışmaları sarsıcı ve de şaşırtıcı derecede hassastır. Bourgeois, sanat yapmayı her zaman tedavi edici bir süreç olarak görmüştür.

1994 yılında yaptığı çalışması "*The Nest"*, her biri onlardan daha büyük olan, en büyüğü iki buçuk metre boyunda olan bir örümcek grubudur (Görsel 4).

Görsel 4:Louise Bourgeois "The Nest", çelik, 256 x 480 x 402 cm,1994.

Louise Bourgeois'in sanatı, modern sanat ve psikanaliz arasında dinamik bir karşılaşmayı sahneye koymaktadır. "İmgeler, ruhlarımıza hastalık aşılama konusunda birçok suç işler ama haklarını teslim edelim, bazen bize panzehirini sundukları da olur" (Botton:62). Bourgeois için sanat yapmak, belirli bir korkuyla mücadele etme yolu ve korkunun tedavisidir. Sanatçı, annesini, mitolojik ya da arketipik bir anne ve evrensel annelik sembolü olarak ele almıştır. Louise Bourgeois yaşama dair çelişkilerini eserlerinde somutlaştırmıştır. Aşırı güç ve kırılganlık, arzu ve hayal kırıklığı, öfke ve korku ve her şeyden öte acı ile birlikte güç ilişkilerinin bir potası olarak aile, yaşamı boyunca sanatçının çalışmalarının merkezinde yer almıştır. Bourgeois için tavır ve hareketlerin diğer kişi üzerinde bıraktığı izler büyük önem taşımaktadır"(Kotik, 1994:48).

Bourgeois'da görüntülerin, soyut formların ve renklerin tekrarlanan kullanımından kişisel bir anlam ağı yaratmaktadır. Louise Bourgeois'in örümcekleri, yaşam deneyimlerini son derece kişisel bir görsel dile dönüştürmektedir. "Sanatçının işlerinde aradığı bir fikir, kavram ya da imaj değil, aradığı duygudur. Bir kadın deneyiminden gelirken toplumsal cinsiyetle kesişmektedir ve izleyeni, erkek ve kadın arasında paylaşılan insani duygulara uygun davranmaya davet etmektedir(Bridge, 2018).

Sanatçıların defterleri, günlükleri ve kişisel ifadeleri, sanat yaptıkça çeşitli zihinsel imgeleme prosedürlerinin kullanıldığını göstermektedir. Bourgeois çocukluk deneyimleri ve duygularının, çalışmalarına olan etkilerini konuşmaktan çekinmemiştir. Öfke, korku ve kendinden şüphe duyduğu tüm hisleri ile mücadelesini sanat üretimlerine yansıtmıştr. Bourgeois için tavır ve hareketlerin diğer kişi üzerinde bıraktığı izler büyük önem taşımaktadır"(Kotik, 1994:48).

Sanatçıların çoğu geçmişi, sabit bir anlatı olarak değil, farklı bakış açılarından çoksesli olarak yeniden yorumlamayı tercih etmektedir. Yoruma açık, kişisel bellek hakkındaki hikayeleri kullanmak, belgelemeye imkan vermektedir. Görüntüler ve duygular sanatçı elinde biçim alabildiğinden, bellek, sanat ve sanatçılar için bir konu ve araç olarak mükemmel bir malzeme olmuştur. Sanatçılar kendi bellekleri üzerinden gelecek nesillere otobiyografik belgeler bırakmışlardır. Bourgeois'nın çalışmalarını otobiyografik olarak okumak neredeyse karşı konulamaz olarak görünmektedir. Aynı zamanda çalışmasının ve kendi söyleminin bunu şiddetle talep ettiğini görülmektedir. Bourgeois'nın görsel retoriği, bir otobiyografik kurguya yönelmektedir. Anılar, geçmişten gelen gerçek nesnelerin kullanımıyla hazırlanır ve geçmişten gelen nesnelerle birleştirilmiştir. Nesneler ve parçalar tamamen kişiseldir. Dokuma, Bourgeois'nın sanatının başlıca yöntemi olan metafordur. Hem fiziksel hem de psişik düzeyde ve eş zamanlı olarak sanatsal bir dokumacıdır(Kuspit, 2018).

Donald Kuspit'e göre(1993); Karmaşık bir etkileşim, içselleştirilmiş figürler ve nesneler dünyası Bourgeois'da gerçek dünyada tekrarlanan yansıtma ve içe geçirme döngüleri aracılığıyla yaşam boyunca devam etmektedir. En önemli içsel nesneler ebeveynlerden, sevgi veya nefret dolu yönlerini yansıttığı " anne"den türetilmiştir.

"Çocukluğum büyüsünü, gizemini ve dramını hiç bir zaman kaybetmedi. Son elli senelik işlerimde, tüm konularım, özünü çocukluğumdan aldı!" diyen sanatçı, formlarında "insanların değil, ilişkilerin portresini" aradığını söylemiştir.

2. "MAMAN" ANIT HEYKELİ

"Maman", Bourgeois'in 1990'ların ikinci yarısında yarattığı bir dizi çelik örümcek heykelinin en büyüğüdür. 'Maman' Fransızca "Anne" anlamına gelmektedir. Heykelin kendisi Bourgeois'in kendi ana ebeveyni olan annenin temsilcisidir. Sanatçı, koruyucu örümcek figürlerini 1995'ten 1999'a kadar bir seri şeklinde *Maman* ile sonuçlandırmıştır. Maman, Bourgeois'nın annesinin bir portresi gibidir. Gerçeküstücülüğün, soyut dışavurumculuğun ve minimalizmin zeminleri arasında dolaşan heykel, somut ve soyut arasında bir yerde anlam bulmaktadır."Maman"heykeli sanatçının kaybettiği annesine bir saygı duruşu niteliğindedir. Bir örümceğin görüntüsü genellikle rahatsız edici olsa da, bu figürün arkasındaki fikir, alternatif olarak, sanatçının annesinin üzerine bıraktığı güçlü etkiyi yansıtmaktır. Dokuz metre, yirmi yedi santimetre yüksekliğindeki heykel, güç ve korumanın bir sembolüdür. . Sekiz adet ince bacak üzerine desteklenmiş örümceğin gövdesi yerden yüksekte asılı durmaktadır. İzleyicinin etrafında ve altında yürümesine izin veren yapının ağırlığı, gövdenin altında yer alan bir yumurta kesesi ile dengelenmiştir. *Maman*'ın karnındaki tel örgü kese, izleyicinin başının üzerinde asılı duran, yirmi altı beyaz- gri mermer yumurta içermektedir. İzleyicinin Maman'ın abdominal yumurta kesesini görmesini sağlayan düzenli tel örgü, dar düzensiz kaburgalarla desteklenmiştir. Maman'ın tel örgülü yumurta kesesi, 1997'de yaratılan bir Örümcek gövdesini çevreleyen tüm çitle çevrilmiş hücreye sahiptir. *Maman,* mermer yumurtalarını dikkatli bir şekilde depolarken, sadece koruyucu değil, aynı zamanda tamircidir ve metaforik olarak korku, kayıp ve terk edilme duygularının temsilidir. Heykeldeki iğne önemli bir otobiyografik referanstır (Dokumacı Anne Metaforu). Bir hayalden kaçan bir yaratık ya da gizli bir çocukluk korkusunun yaşamdan daha büyük bir yapılanması gibi olan dev örümcek Maman güçlü bir fiziksel ve psikolojik gölge yaratmaktadır. Örümcek, çoğu Bourgeois'in eserinde olduğu gibi, güçlü ve somutlaşmış bir görselliği, ötekinin üstesinden gelmesine izin vermeyen bir hikâyeyi anlatma aktivitesiyle bütünleşmektedir. Bu heykelde eğirme, dokuma, bakım ve koruma metaforları bulunmaktadır (Görsel 5).

2000 yılında Tate Modern'in Türbine Salonu için ilk kez yapılan dev metal örümceğin bir versiyonu da İspanya'nın Bilbao şehri Guggenheim Müzesi'nde korunmaktadır (Görsel 6).

Görsel 5: Louise Bourgeois, 927 x 891 x 1024 *cm,* Bronze, 2000. Tate Modern'in Türbine Salonu, Londra.

Görsel 6: Louise Bourgeois, 927 x 891 x 1024 *cm,* Bronze,2008, Guggenheim Bilbao, İspanya.

"Heykelim bir imge değildir, bir fikir de değildir. Ben araştırıyorum. Yaptığım atıf geçmişteki bir duyguyadır. Sanatım bir şeytan kovma durumudur. Heykelim korkuyu yeniden deneyimlemem için izin verir bana. Böylece onu uzaklaştırabilirim. Benim için heykelim bedenimdir, bedenimse heykelimdir"(Kotik:1994).

Sanatçının kendi katharsisi ve kişisel terapisi olarak kullandığı bu önemli iş, kadın bedenine dair bol miktarda referanslar içermektedir. *Maman* anıtsal etkisi olan dev çelik bir örümcektir ve büyüklüğü nedeniyle sadece endüstriyel ölçekte bir binada ya da geniş bir açık alanda kurulabilmektedir. Mieke Bal'a göre (2011); Örümceğin en esrarengiz özelliği, tek bir

açıdan, tek seferde görülemeyecek kadar büyük ölçekte olmasıdır. Anıtsal yapısı basit bir anlatıya direnmektedir ve sanat hakkında nasıl konuşulacağını ve yazılacağını öğreten kuramsal ve kendini anlatmayan bir nesnenin ideal özelliklerini yansıtmaktadır. Maman'ın antıtsal ölçeği, hayvan masallarındaki karakterleri çağrıştırmakta, hatıraları, ruh hallerini ve gizemleri ile izleyiciyi bir çocuk gibi hissettirmektedir (Schiller, 2017:230).

Londra'daki Tate Modern'de bulunan orijinalinin dışında, Maman heykelinden altı adet bronz döküm kopya üretilmiştir. Kopyalar dünyanın farklı müzelerinde kalıcı olarak yer almakta, zaman zaman da farklı şehirlerde geçici olarak sergilenmektedir. **Maman heykelinin kopyalarının yer aldığı müzeler:** Kanada Ulusal Galerisi/Kanada, Guggenheim Müzesi Bilbao/ İspanya, Mori Sanat Müzesi/Tokyo, Leeum, Samsung Sanat Müzesi/ Güney Kore, Crystal Bridges Amerikan Sanatı Müzesi/ ABD, Katar Ulusal Kongre Merkezi/ Katar.

1990'larda, Bourgeois seksenlerine geldiği zaman, "hücreler" diye adlandırdığı örümceklerin ve odaya benzeyen enstalasyonlar üretmeye başlamıştır. Örümcek ve kafesi kadın ruhunu, güzelliğini ve psikolojik acısını simgelemektedir. Çelik, goblen, ahşap, cam, kumaş, plastik, gümüş, altın ve kemikten oluşan heykel Örümcek, gerçeküstü bir çalışmadır ve birçok sembol içermektedir (Görsel 7).

Görsel 7: Louise Bourgeois, "Cages" Çelik, ahşap, kumaş, lastik, kemik, 1997, The Easton Vakfı, New York.

Sanatçıya göre örümcek, yaratıcılığının bir sembolü, kişisel anlatısının bir dokumasıdır. "Her simge bilinçdışı bir içeriğin bilinçlenişine yarar çünkü; onu elle tutulur hale getirmektedir"(Jung, 2007:238).

3.BOURGEOİS ESERLERİNDE FEMİNİST ETKİLER

Burjuva'nın travmalarını yaratıcı eylemler haline getirme yolunda hayatının mahrem detaylarını son derece güçlü ve dürüst bir şekilde ortaya koyabilen birkaç sanatçıdan biri olarak kabul edilmiştir. Geçmişin üstesinden gelmek için Bourgeois, yapıtının doğasında bulunan duyguları referans olarak kullanmış, entelektüel teoriden ziyade tepkileri kışkırtmaya

çalışmıştır. Her bir çalışması zamanının ötesinde olmuş ve çalışmalarında toplumsal cinsiyete dayalı metaforlar kullanmıştır. Sanatçı 1960'larda ve 70'lerde, politik olarak aktif bir feminist olmuştur. 1980 ve 90'larda, Bourgeois bilinçaltını temsil eden şiddet, cinsellik ve oidipal kompleksleri ile ilgili fikirler içeren sembolik nesnelerle dolu büyük ölçekli enstalasyonlar gerçekleştirmiştir (Görsel 8).

Görsel 8: Louise Bourgeois, Soldaki; Cell (The Last Climb), Çelik, Cam, Kauçuk, İplik, Ahşap, 384.8x400,1x299,7 cm.,2008, Kanada Ulusal Galerisi, Ottawa. Sağdaki; Cell XXVI (Detay), Çelik, Kumaş, Alüminyum,Ahşap, 252,7x434,3x304,8 cm.,2003, Gemeentemuseum Den Haag Koleksiyon, Hollanda.

Bourgeois'nın çalışmaları, ataerkil düzenin üstesinden gelmeye odaklanmıştır. Görünen o ki, çocukluk çağı travmalarının, Bourgeois üzerinde güçlü bir etkisi olmuştur. Sanatçı, her zaman anatomi ve kadın cinselliği temaları ile insan anatomisine atıfta bulunmakla meşgul olmuştur. Kuspit`e göre(1993); "Yarattığı eserler ile nerdeyse duygularımıza annelik etmek isteyen sanatçının tutumu erkeğin kıskanılması değil, kadının toplumdaki ikincil yerinin sancısıdır. Buradaki sembolizm Bourgeois`nın erkek olma isteği değildir tabii ki. Onun isteği daha çok, erkeğin kendisine mal ettiği ve kadından adeta bir Prometheus gibi çaldığı doğurganlık ışığını paylaşmaktır. Aynı zamanda çabası, kadın ve annelik olgusunun hak ettiği saygınlığı bulması yolundadır. Dolayısıyla eserlerinde kadın ve erkeğe dair formlar, imler neredeyse vahşi ve ayırt edilemez bir biçimde iç içe geçmiştir." (Kuspit, 1993:329). Annesiyle olan travmatik bağdan hareketle, "Anne-kızı ilişkisi hem sevgi hem de nefret, hassasiyet ve saldırganlık barındırmaktadır, ancak nefret ve saldırganlık genellikle, reddedilmekte ve bastırılmaktadır. Nefreti kabul etme korkusu, aslında kadınlara uygulanan saldırganlık ve yıkıcı şiddet korkusundan ve anne-kızı bulmak için bir arzunun bu gerçeklikten bir sığınak oluşturmasından kaynaklanabilmektedir. Rekabet ve hırslardaki saldırganlığın ve tezahürlerinin, kadınlık için yasak ve kadınlık için tehlikeli ve iyilik kaybına yol açan eril arzuları olarak görüldüğü korkusu da olabilir. Kadınlar arasındaki rekabet, idealize bir ilişkiyi tehdit edebilmektedir"(Harris,1997).

Sanatçının yapıtları zaman zaman fallik formlar barındıran ve insan figürünü çağrıştıran heykel ve yerleştirmelerden oluşmaktadır. Bourgeois'nın çalışması, bu ataerkil sembolik düzenin üstesinden gelmeye odaklanmıştır. Sanatçı, her zaman anatomi ve kadın cinselliği temaları ile insan anatomisine atıfta bulunmakla meşgul olmuştur. Son derece verimli bir doksan sekiz yıllık sanat yaşamı boyunca feminist sanat hareketini desteklemiş, feminist esinli çalışma ve enstalasyonları ile günümüz sanatını etkilemeye devam etmiştir. Bourgeois'in çalışmasının konusu neredeyse her zaman insan anatomisine bağlı ve toplumsal cinsiyet rolleri ve üzerine yorum yapmaktadır. Bourgeois'in önerdiği organa benzer konturlar ve reçine, lateks ve bez gibi alışılmamış malzemelerin erken kullanımı, erkek ve dişi formlar arasındaki gerginliğe işaret etmektedir. Sert bronz ve mermerin geleneksel olarak erkeksi olduğu, yumuşak kumaşın "kadınsı" malzeme olarak görüldüğü materyaller, cinsiyet temasına dikkat çekmiştir. Sanatsal materyaller ve kategoriler, Bougeois'in hem gösterdiği hem de zorla altüst ettiği, cinsiyete dayalı bir hiyerarşiye tabi olmuştur. Bourgeois'nın çalışması kimi zaman cinsel içerikli kimi zaman cinsel olmayan formları ile kadın formuna atıfta bulunmaktadır. Bourgeois'in kumaş heykelleri, doldurulmuş kumaş malzemedendir ve yer yer patlamış dikişler vücudun dinamizminin fiziksel sınırlara sığamadığını göstermektedir. Bourgeois, yataylığı "herkesi terk etme, uyumak arzusu" olarak tanımlamıştır ve bu sırtüstü, kolsuz figürler, pasif varoluş durumunu temsil etmektedir. Burada beden genişledikçe ya da daraldıkça acı verici dönüşüm izleri okunabilmektedir (Görsel 9).

https://www.metmuseum.org/art/collection/search/727488

Görsel 9: Louise Bourgeois, 134,6x182,9x91,4 cm., kumaş ve çelik, The Easton Foundation/VAGA, New York,1998.

Kumaş doğrudan kadın durumuna ve kadın bedenine konuşmaktadır. Sanatta kadın zanaatı konusunda uzman olan Rozsika Parker'a göre(2010); " Bourgeois'in eseri, tekstilin kadınlara yönelik çağrışımlarının daha derin anlamlarını ortaya koymaktadır, çünkü; kadın cinselliği, bilinçdışı ve bedenle doğrudan ilişki kurmaktadır. Kumaşın yumuşaklığı ve

geçirgenliği, cildin dokunsal benzerliğiyle özdeşleşirken, annelik duyguları ve çocukluk anıları, kadın cinselliği ve kırılganlık sorunları üzerine düşünceleri yansıtmıştır.

4.**SONUÇ**

Bourgeois yetmiş bir yaşında, 1981'de New York Modern Sanatlar Müzesi'nin ilk onur ödülü alan kadın sanatçısı olmuştur. Çocukluk deneyimlerini ve duygularını, çalışmalarına olan etkilerini ilk o zaman konuşmaya başlamıştır. Öfke, korku ve kendinden şüphe duyduğu tüm hisleri ile mücadelesini üretime çevirmiştir. Bourgeois, "Duygularım benim iblislerim, duyguların yoğunluğu benim için çok fazla ve bu yüzden onları aktarıyorum, enerjiyi heykele aktarıyorum." demiştir. Bourgeois'in koruyucu örümcek figürlerini 1995'ten 1999'a kadar bir seri şeklinde *Maman'da* sonuçlandırmıştır.

Sanatla ilgili yaklaşımının yazılı kaydını oluşturan sayısız röportaj, deneme ve günlük kayıtlarında Bourgeois, sanatın ve yaşamın bir olduğunu savunmuştur. Ona göre; sanat sanatla ilgili değil, sanat hayatla ilgilidir. Sanatının deneyimlerinden, travmalarından ve iç kargaşalarından kurtulmak için, günlük bir şeytan çıkarma olduğu konusunda ısrarlı olmuştur.

Bourgeois'nın sürekliliği olan disiplinler arası üretimleri, kadın sanatçıların mağdur statüsünü geride bırakmıştır. Çalışmaları, kişisel yaşamını, çalkantılı anlarını ve bastırılmış hatıralarını iyileştirmeye, sağaltmaya bir yolu olmuştur. Louise Borgeois'nın bir dizi enstalasyonu, kamu alanlarında sergilenmiş olmasına karşın yine de büyük bir mahremiyete sahip olmuştur. Zamanının en etkili feminist sanatçılarından biri olarak kabul edilmiş, cinsel temaları daha önce denenememiş sanatsal bir içerikle ifade etme konusunda birçok sanatçıyı teşvik etmiştir.

2008 yılında çekilen "The Spider, the Mistress an the Tangerine" belgeseli Bourgeois'nın bir sanatçı olarak portresini başarılı bir şekilde yansıtmıştır. Bir saat otuz dokuz dakikalık belgeselde yaratıcılığın ve ilhamın samimi hikayesi anlatılmıştır (https://www.youtube.com/watch?v=99-0CzJWKuk&t=4898s).

Sanatçı, dünyanın her yerinde kurulmuş olan devasa örümcek yapıları ile güçlü ve inandırıcı çalışmasını başarılı bir şekilde yaratmaya devam etmektedir.

KAYNAKLAR

Botton, A.,& ARMSTRONG, J.(2013).*Terapi Olarak Sanat*, (1.Baskı).İstanbul:Everest Yayınları.

Bridge,C.(24.09.2018) Louise Bourgeois, Recognizing The Self, The Artist's Way, Art World Women, http://artworldwomen.com/louise-bourgeois-recognizing-the-self-the-artists-way/ adresinden erişildi.

Kuspıt, D. (1993). *The New Subjectivism: Art in the 1980's*, New York:Da Capo Press.

Kuspit,D.(24.09.2018). *Symbolizing Loss and Conflict: Psychoanalytic Process In Louise Bourgeois' Art,* Proa Exhibitions, http:// proa.org/eng/exhibition-louise-bourgeois-textos.php adresinden erişildi.

Jung, K.,G. (2007). *İnsan ve sembolleri*, (çev: Ali Nahit Babaoğlu), (1. Baskı). İstanbul:Okuyanus Yayınları.

Harris, A. (1997).*Envy and ambition: Circulating tensions in women's psychic life.* Gender & Psychoanalysis,Gender&Psychoanalysis- An Interdisciplinary,2(3),291–325.

Parker,R.(2010).*Subversive Stitch: Embroidery and Feminine Making ,* New York

Kotik, C. (1994).*The locus of memory: An Introduction to the work of Louise Bourgeois*, Louise Bourgeois : The locus of memory, works 1982-1993, Brooklyn Museum, Harry N Abrams, Nisan, s.12

Sandy, M.(2016, Kasım). *The Spider is an ode to my Mother*. Alabama Chanin Journal. 21.09.2018 tarihinde

http://journal.alabamachanin.com/2016/11/the-spider-is-an-ode-to-my-mother/adresinden alındı.

Shiller, B.M.,(2017, Aralık). The Primitive Edge of Creativity: Destructıon and Reperatıon in Louise Bourgeois's Art, 65/2, Journal of the American Psychoanalytic Association, 221-250.

Kotık, C.(1994). T. Sultan , C. Leigh, 1994, Louise Bourgeois, the Locus of Memory, Works 1982-1993, Brooklyn Müzesi, New York.

GÖRSELLER

Görsel 1: 20.09.2018 tarihinde https//www.moma.org/collection_Ib/browse_results.php?object_id=63280 adresinden erişildi.

Görsel 2: 18.09.2018 tarihinde

https//brooklynbased.com/2017/09/20/moma-crawling-spiders/ adresinden erişildi.

Görsel 3: 15.09.2018 tarihinde

http://stuff-for-penthouses.tumblr.com/post/154427554089/louise-bourgeois-crouching-spider-2003 adresinden erişildi.

Görsel 4: 18.09.2018 tarihinde

https://www.sfmoma.otg/press/release/fisher-collection-galeries-2107-18/ adresinden erişildi.

Görsel 5: 18.09.2018 tarihinde

https://www.tate.org.uk/context-comment/blogs/work-week-maman-louise-bourgeois adresinden erişildi.

Görsel 6: 18.09.2018 tarihinde

www.artnews.com/2016/01/14/louise-bourgeois-among-the-first-artists-to-be-shown-at-the-new-tate-modern/

Görsel 7: 19.09.2018 tarihinde

https://amuse-i-d.vice.com/louise-bourgeois-the-reluctant-feminist/ adresinden erişildi.

Görsel 8: 19.09.2018 tarihinde

https://www.metmuseum.org/art/collection/search/727488 adresinden erişildi.

Görsel 9: 22.09.2108 tarihinde

https://www.metmuseum.org/art/collection/search/727488 adresinden erişildi.